

Rada pre rodinu KBS

Kurz prípravy na manželstvo

1. stretnutie:

Povolanie k manželstvu,
predpoklady dobrého manželstva

1.2 Predstavenie snúbencov

c) *predstavovanie snúbeneckých párov*

A teraz chceme poprosiť vás, aby ste sa predstavili. Predpokladáme, že sa všetci navzájom nepoznáte, a tak bude užitočné, ak *poviete svoje mená, aké je vaše povolanie, ako dlho sa poznáte, môžete tiež povedať, ako ste sa zoznámili, kedy a kde budete mať sobáš*. Ak ste si nezapamätali všetko, na čo sme sa pýtali, nevádi, povedzte o sebe to, čo chcete, aby o vás ostatní vedeli.

d) *zoznámenie sa hrou*

Niečo sme si už o sebe povedali, ale na prvé počutie sme si určite nezapamätali všetky mená. Tak si to poďme zopakovať jednoduchým a hravým spôsobom! Poviem svoje meno a čo mám rád, ten, kto nasleduje zopakuje moje meno, čo mám rád ja a pridá k tomu svoje meno a čo má rád a takto to ide dokola, až kým sa všetci nepredstavíme. Kým prideme k poslednému v kruhu, budeme si pamätať mená všetkých (niektorí možno skoro všetkých a niektorých si zapamätáme podľa toho, čo majú radi). *Hra: Ja som Paľo a mám rád čerešne. Ty si Paľo, máš rád čerešne a ja som Mária a mám rada slnečnice. Ty si Paľo, máš rád čerešne, ty si Mária, máš rada slnečnice a ja som Karol a mám rád nedeľu... atď.*

Môžeme použiť aj inú formu zoznámenia: vyzveme snúbencov, aby sa predstavili navzájom. Čiže snúbenec predstaví svoju snúbenicu a naopak.

e) *očakávaní a predstava snúbencov o príprave*

Naša spokojnosť - či už máme na mysli vzťah, nejakú udalosť alebo vec - závisí od toho, nakoľko spĺňa naše očakávania. Preto *radi by sme sa teraz porozprávali o vašich očakávaniach*, týkajúcich sa tohto nášho kurzu. Možno ste už niečo o tom počuli, a tak máte nejakú predstavu a, trebárs, sa na to tešíte. Možno sa na druhej strane cítite do tejto situácie dotlačený a nie ste tu celkom radi. Možno vôbec neviete, do čoho idete a zdá sa vám, že nemáte žiadne očakávania. Tak či tak by sme boli radi, keby ste sa na týchto stretnutiach cítili dobre. *Preto sú teda na mieste otázky: aká je vaša predstava o týchto stretnutiach? Čo od nich očakávate? O čom by ste tu radi počuli, o čom by ste radi rozprávali?*

1.3 Predstavenie kurzu

f) *predstavenie formy a priebehu*

Teraz by sme chceli povedať našu predstavu o týchto stretnutiach a pokúsime sa ju počas kurzu čím viac zladit' s tými vašimi predstavami. Táto forma prípravy sa odlišuje od iných spôsobov, o ktorých ste asi počuli, napr. od tzv. klasických náuk, v niekoľkých bodoch, ktoré ste si už asi tiež všimli: *budeme sa spolu stretávať v tej istej zostave počas trvania celého kurzu*, pričom ide o uzavretý počet párov, aby nás nebolo príliš veľa a mohli sme sa časom aj bližšie spoznať.

Celý kurz nerobí iba kňaz, ale *tím, tvorený manželmi*, ktorí vás budú sprevádzať počas stretnutí a obohacovať jednotlivé témy svojimi skúsenosťami a svedectvami, *kňaz* má na starosti

niektoré témy a podobne do tímu patria aj *odborníci* (psychológ, lekár,...), ktorých úlohou je uvedenie niektorých odborných tém.

Budeme sa stretávať (podľa typu kurzu: pravidelne..., cez soboty, príp. podľa dohody...) tak, aby ste mohli absolvovať postupne všetky stretnutia, ktorých bude deväť (tri soboty..., ...víkend). Na jednotlivé stretnutia *si, prosím, vyhradte dostatok času*, zvyčajne trvajú 90 minút, ale môžu sa predĺžiť, ak sa pri niektorej téme rozprúdi debata, alebo bude z vašej strany záujem a otázky.

Stretnutia *budeme začínať modlitbou* a po nej sa krátko vrátíme k predchádzajúcej téme, aby sme na ňu mohli nadviazať. *Potom predstavíme novú tému* a chceme o nej spolu s vami uvažovať, debatovať, počuť váš názor, pričom *ponúkame priestor na dialóg v dvojiciach a pri niektorých témach aj na spoločné zdieľanie*. Chceli by sme totiž, aby naše stretnutia neboli len jednostranným „vysielaním“. Radi by sme mali aj spätnú väzbu a radi by sme poznali váš názor a postoj k tomu, o čom rozprávame. Ale najdôležitejšie je, aby ste tieto témy odkomunikovali vy dvaja medzi sebou, tu na stretnutí pri rôznych aktivitách pre vás, alebo aj po stretnutiach a tiež pri spoločnom zdieľaní sa s ostatnými pármí. V tomto však máte slobodu, nemusíte sa podeliť o svoje skúsenosti, ak nechcete, ale ak to dokážete, určite to bude obohacujúce aj pre ostatných.

g) *obsah celého kurzu*

Čo nás teda na jednotlivých stretnutiach čaká? Témy, ktoré tu budeme preberať vám určite nie sú neznáme. Sú samozrejmom súčasťou vášho života, niekedy až takou samozrejmom, že nám ani len na um nezíde, že by ich niekto mohol chápať aj ináč, ako ich vnímame my. Až v rozhovore, v komunikácii, pri pomenovaní vecí môžeme zistiť, ako to v skutočnosti je. Budeme teda vychádzať z toho, čo všetci dobre poznáme a budeme sa posúvať k tomu, čo nám možno nie je celkom známe, alebo je pre nás dokonca úplne nové.

Kurz bude obsahovať témy, ktoré sú pre dobré fungovanie manželstva dôležité. Najprv si porozprávame o tom, či je vôbec potrebná *príprava na manželstvo*, kto je za ňu zodpovedný a o *manželstve ako o životnom povolaní*. Na najbližšom stretnutí budeme hovoriť o *ľudskej pohlavnosti*, ako o spôsobe ľudskej existencie, ako o rozmere ľudskej osoby, o *rozdielnosti a doplnkovosti muža a ženy* na úrovni rozumu, vôle, citu, v komunikácii, a celkovo o ciele ľudskej pohlavnosti. Nasledujúce stretnutie bude o *manželskej láske* a naň nadviažeme témou o *komunikácii v manželstve a riešení konfliktov*. Na piatom a šiestom stretnutí budeme hovoriť o *kresťanskej viere a o kresťanskej mravnosti* ako odpovedi človeka na Božie volanie. Už pri sobáší dostanete otázku, či ste ochotní s láskou prijať deti ako Boží dar, a tak si teda na siedmom stretnutí priblížime *zodpovedné rodičovstvo a prirodzené metódy plánovania rodičovstva* a na ôsmom sa budeme zaoberať *prípravou na rodičovstvo a na výchovu detí*. Na poslednom stretnutí sa porozprávame o *sviatostiach, zvlášť o sviatosti manželstva a o manželskom sľube*. Zároveň to bude hodnotiace stretnutie, kde si od vás veľmi radi vypočujeme spätnú väzbu.

h) *pravidlá dialógu a spoločnej práce*

Na začiatku, aby sme zmysluplne využili čas, ktorý máme k dispozícii, by sme si mali stanoviť pravidlá dialógu a spoločnej práce. Pretože najdôležitejšia je vaša vzájomná komunikácia, je *na týchto stretnutiach potrebná prítomnosť vás oboch*. Veď do manželstva sa chystáte vstúpiť spoločne, preto by ste mali na tieto stretnutia chodiť spolu – lepšie sa vám bude o témach komunikovať, viac v nich objavíte. Je dôležité, aby každý z vás počul všetko na vlastné uši, nielen sprostredkovane (napr. od druhého), a mohli ste si vzájomne povedať, ako a v čom vás daná téma oslovila, ako ju chápete, atď.

Bude dobré, ak sa nám všetkým podarí *prísť na stretnutie včas*, aby sme neoberali o čas a trpezlivosť ostatných. Preto by sme vás chceli požiadať o *dochvilnosť*, o ktorú sa budeme usilovať aj my. Ak niekto nepríde načas, vyrušuje všetkých ostatných, alebo ich oberá o čas, keď

naňho čakajú. Ak vopred vieme, že na stretnutie neprídeme, alebo budeme meškať, mali by sme o tom informovať niekoho z tímu, kto vedie kurz. Presnosť teda znamená aj *vzájomnú ohľaduplnosť*.

Budeme tu rozprávať o veciach, na ktoré možno nebudeme mať rovnaký názor – *každý má právo na názor*. Mali by sme sa vedieť navzájom rešpektovať a spoločne hľadať pravdu. Je nás tu niekoľko párov, každý z nás je iný, má svoj spôsob komunikácie a ak majú byť tieto stretnutia pre nás prínosom, *mali by sme sa navzájom rešpektovať* aj so svojim právom na názor.

Chceme vás poprosiť, aby ste informácie, ktoré sú určené tomuto spoločenstvu, ktoré tu budeme spolu vytvárať, nevynášali, nešírili – to čo sa tu povie, má sa tu aj zachovať. (Máme na mysli vzájomné zdieľanie sa.) S tým súvisí aj *pravidlo zachovania dôvery* – to, čo tu odznie, patrí tomuto spoločenstvu. Ak teda očakávame vašu otvorenosť voči tomu spoločenstvu, *mali by sme zachovať diskretnosť*.

Špecifické pokyny, ktoré závisia od formy kurzu a sú zamerané na organizáciu a zabezpečenie celého kurzu, sú uvedené v metodike kurzu a je potrebné vybrať tie, ktoré sa tohto kurzu týkajú a oboznámiť s nimi snúbencov.

1.4 Dôležitosť prípravy

i) kto zodpovedá za prípravu na manželstvo

Každý z nás túži po dobrom manželstve a každý z nás by chcel vedieť, ako tento cieľ dosiahnuť. Občas sa nám možno zdá, že niektorí ľudia jednoducho majú šťastie, zhodou šťastných okolností, či náhod stretnú tú pravú, toho pravého a je to. Predpokladám, že veríte, že je to práve tá, či ten, s ktorým ste sa rozhodli vstúpiť do manželstva, a preto ste dnes tu a veríme s vami, že sa nemýlite.

Ale *dobré a šťastné manželstvo nie je vecou náhody*. Nie nadarmo sa hovorí, že šťastie praje pripravenému. Keď sa chceme dostať na dobrú školu, musíme sa dobre pripraviť, aby sme urobili prijímacie pohovory a ak potom máme šťastie, určite to vyjde, ak chceme získať dobré zamestnanie, tiež to bez prípravy nepôjde a takisto *keď chceme vstúpiť do manželstva, je veľmi dôležité, aby sme doň vstupovali pripravení*.

Kto podľa vás nesie za túto prípravu zodpovednosť? Vaši rodičia? Farnosť? Aj rodičia, aj farnosť sa na tejto príprave môžu podieľať, ale najväčšia zodpovednosť je na vás. Je to predsa váš život, ku ktorému sa máte postaviť zodpovedne. To za vás nikto neurobí, je to práca, ktorú musíte urobiť sami. *Manželstvo je životné povolanie* – tak ako napríklad kňazstvo a na povolanie sa treba pripraviť. Znie to nezvyčajne? Tak si o tom povieme trochu viac.

1.5 Povolanie – zamestnanie

j) povolanie verzus zamestnanie

Keď počujeme, že *manželstvo je povolanie*, môžu nám znieť tieto slová zvláštne. Veď v bežnom živote, literatúre, médiách sa asi zriedkavo označuje manželstvo takýmto pojmom. Dokonca aj v kostole sa zvyčajne spája povolanie s kňazstvom, alebo zasväteným, rehoľným životom.

Slovom povolanie sa bežne označujú niektoré typy zamestnania. Ale zamestnanie je predsa len niečo iné, je to trochu iný pojem ako povolanie. Sú také typy zamestnania, ktoré nazývame povolaním pre niektoré ich vlastnosti a sú také, ktoré sú zamestnaním, ale za povolanie ich

nepovažujeme. *Pokúsme sa spoločne vystihnúť, v čom sa odlišuje všeobecne nejaké zamestnanie od nejakého povolania*, pričom si pod povolaním môžeme predstaviť napríklad lekára, alebo učiteľa – tieto zamestnania bývajú zvyčajne označené ako povolanie, a pod zamestnaním si môžeme predstaviť akúkoľvek inú prácu, napríklad sekretárku, alebo nejakého pomocného robotníka. Budeme hľadať také vlastnosti, ktoré odlišujú povolanie od zamestnania.

k) *charakteristiky povolania a zamestnania*

Aby sa niekto stal napr. lekárom (učiteľom), očakávame, že má na to isté *predpoklady* (vlohy, „talent“), veď nie každý má na to, aby bol lekárom (učiteľom). Pri väčšine zamestnaní to neočakávame, snád' pri niektorých skôr zručnosti, ktoré sa dajú získať cvikom, tréňovaním.

Pri povolaní, ak sa niekto už stane, napr. lekárom, tak *je ním 24 hodín*, nielen v pracovnej dobe – lekár je lekárom dokonca aj na dovolenke. V zamestnaní však fungujeme len niekoľko hodín do dňa – v pracovnej dobe – a sme veľmi radi, keď nám „padne“. Mimo tohto času žijeme akoby iný – nepracovný život.

Ak si niekto vyberie niektoré povolanie, a stane sa napríklad lekárom, tak zvyčajne *povolanie počas života nemení*, za bežných okolností ostáva celý život lekárom. Ale zamestnanie nemáme problém meniť, niekedy aj viackrát a vystriedať ich niekoľko (z rôznych dôvodov). *Povolanie si vyžaduje celého človeka*, preto sa dá robiť len jedno povolanie. Na druhej strane zamestnaní môže mať človek viacero súčasne.

Povolanie je charakterizované aj tým, že predpokladá spravidla dlhé štúdium a celoživotné vzdelávanie, *vyžaduje si neustále dopĺňanie nových poznatkov*, aktualizovanie sa v odbore, udržiavanie sa v obraze – neustále investovanie času a pozornosti. Pri väčšine zamestnaní však stačí raz získať základné poznatky, naučiť sa isté zručnosti a človek ho môže vykonávať, nepotrebuje niečo stále dopĺňať.

Pri povolaní platí, že okrem toho, že býva súčasne aj zamestnaním – teda slúži k finančnému zabezpečeniu – nestačí ho robiť iba ako zamestnanie, lebo *má byť aj službou druhým*. Pri zamestnaní prevláda skôr snaha o zárobok a úžitok pre seba – kvôli živobytíu.

Ak to zhrnieme, vyzerá to takto:

	<i>povolanie</i>	–	<i>zamestnanie</i>
vyžaduje isté vlohy, predpoklady		–	vlohy, predpoklady nie sú až tak potrebné
trvá 24 hodín		–	iba počas pracovnej doby
nemení sa počas života		–	je možné ho striedať
vyžaduje celého človeka – iba jedno		–	je možné vykonávať viacero súčasne
potrebná príprava a celoživotné vzdelávanie		–	spravidla stačí jednorazová príprava
má byť aj službou druhým		–	prevláda úžitok pre seba - zárobok

l) *analógia s manželstvom*

Vďaka porovnaniu povolania a zamestnania – v tom zmysle, ako tieto slová používame v bežnom jazyku – sa nám ponúka istá *analógia*, ktorá čiastočne *odkrýva to, čo myslíme tým, že manželstvo je povolaním*.

Tak ako pre povolanie, aj *pre manželstvo sú potrebné isté predpoklady*, ktoré by mal mať ten, kto chce doň vstúpiť. Sú totiž aj takí ľudia, ktorí nie sú vhodní pre život v manželstve – o tom si o chvíľu povieme viac.

Byť manželom/-kou je *úväzok na 24 hodín a na celý život* s jedným a tým istým človekom. Nie je možné žiť dvojité život – doma som vzorný manžel, ale pri kamarátoch na pivo som ako slobodný mládenec. Do manželstva nemôžeme vstupovať s tým, že po čase, ak to nepôjde, tak ho vymením ako zamestnanie.

Aj manželstvo *si vyžaduje poctivú prípravu a celoživotnú snahu* o rozvíjanie a budovanie svojho vzťahu. Nestačí to, čo sme si povedali počas známosti a v manželstve už sa rozprávať prestaneme. Nestačí byť k sebe pozorní pred sobášom, ale treba získavať jeden druhého

celý život. Manželstvo *potrebuje nepretržité investovanie času, pozornosti, fantázie*, lebo doň vstupujem nie iba kvôli tomu, čo prinesie mne, ale aj tomu druhému.

Aby sme však porozumeli manželstvu ako povolaniu, je potrebné pozrieť sa na povolanie aj v biblickom význame.

1.6 Boh povoláva človeka

m) *povolanie biblicky*

Aj *ľudský život*, zvlášť kresťanský život, *chápeme ako povolanie*. Tým, kto povoláva k životu, je Boh, ktorý je Láskou. *Život je veľkým darom od Boha*. Je zároveň ponukou a príležitosťou pre slobodného človeka, ktorému milujúci Boh diskrétno podáva pomocnú ruku v podobe pomáhajúcej milosti. *Povolanie k životu je vyvolením a výzvou*.

Podľa Svätého písma sa spasiteľné povolanie týka celého ľudstva a všetkých ľudí bez výnimky. Starý zákon hovorí o povolani vyvoleného národa, s ktorým Boh uzavrel zmluvu, Nový zákon o individuálnom povolaní apoštolov a učeníkov. *Na svoju výzvu Boh očakáva odpoveď*. Súčasná teológia nazýva povolanie aj dialógom Boha s človekom a človeka s Bohom. Boh navrhuje a človek sa rozhoduje, buď na základe svojho vlastného poznania, alebo neraz podľa rady iných a vstupuje na cestu realizácie povolania. Na tejto ceste čaká povolaného rozvoj jeho osobnosti a šťastie dočasné i večné.

n) *základné a prirodzené povolanie človeka k láske*

Boh povoláva každého človeka k láske. Boh stvoril človeka z lásky na svoj obraz a podobu. To znamená, že *človek je osobou*, čiže bytosťou rozumnou a slobodnou, schopnou milovať, *pozývanou do vzťahu s Bohom a k naplneniu tohto vzťahu láskou*. Láska je teda základným povolaním každého človeka.

Kresťanstvo pozná *dva spôsoby realizácie povolania človeka k láske: manželstvo a panenstvo*. Vo svete, v spoločnosti a v Cirkvi je množstvo úloh, ktoré treba plniť. Boh povoláva každého človeka k nejakej úlohe, na určitú životnú cestu - či v rodine, v spoločnosti, či v Cirkvi - rôznymi prirodzenými darmi, schopnosťami, sklonmi, obľúbením si niečoho, vyvolením si určitého povolania (zamestnania) či stavu.

Povolanie je teda návrhom, výzvou, ktorú Boh adresuje človekovi. Zároveň mu dáva *zodpovedajúce schopnosti, záľuby, prirodzené predpoklady, aj akési špeciálne milosti, charizmy, ktorými ukazuje úlohy a smer životnej cesty*. Tými cestami sú rôzne zamestnania a tiež stavy: život kňazský a rehoľný, život osamote a život rodinný. Na každej z týchto ciest má človek obetavo slúžiť Bohu i ľuďom, plniť svoje povolanie k láske.

Mnohí ľudia pod povolaním chápú iba kňazstvo alebo rehoľné povolanie. Ale aj manželstvo, či samota je povolaním. A nakoniec každý človek je povolaný k svätosti, spomenuté stavy sú pomocnou cestou k jeho dosiahnutiu. Boh vo svojom milosrdenstve človeku pripravuje cestu, na ktorej bude môcť najľahšie dosiahnuť svätosť.

o) *vernosť Božiemu životnému povolaníu*

Často sa stáva, že *ľudia sa nepýtajú Boha na to, kde ich povoláva*. Vyberajú si len podľa toho, čo sa im páči, čo sa im zdá najvýhodnejšie. Preto je tak veľa nešťastných ľudí, lebo urobili nesprávne rozhodnutia. Aby sme si správne vybrali, treba svoje povolanie pozorne spoznávať celé roky. Už výchovou by sme mali byť vedení k tomu, aby sme vo chvíli rozhodnutia boli otvorení pre svetlo od Boha.

Ak je niekto povolaný ku kňazstvu, či do rehole, overujú si jeho povolanie a aj sám ho prehodnocuje niekoľko rokov. *Ako sa ale skúma povolanie do manželstva?* Väčšina manželstiev sa uzatvára bez overenia, bez načúvania Božej vôle, či tento pár (tento človek) už dozrel pre manželstvo. Mnohí si myslia, že si to overili a sú zrelí, lebo už spolu žijú pred uzatvorením sviatosti manželstva. Ale to svedčí skôr o ich nezrelosti a o tom, že nechápu zmysel života v tomto zväzku. Štúdiá odborníkov z americkej *University of Denver* tvrdí, že spoločné bývanie pred svadbou môže budúci zväzok ohroziť - až 59 % párov ktoré spolu žili pred uzatvorením manželstva uvádzalo menšiu spokojnosť s manželstvom v porovnaní s tými, ktorí spolu začali bývať až po svadbe.

Sociológovia dokonca tvrdia, že v prípade manželstiev, ktorým predchádzalo nemanželské spolužitie je dvakrát vyššia pravdepodobnosť, že sa po desiatich rokoch rozpadnú. To protirečí všeobecne rozšírenému názoru, že predmanželské spolužitie prospieva manželstvu. Nemanželské spolužitie je naopak viac späté s domácim násilím a sociálnou izoláciou než manželstvo. (Porov. Fukuyama F., *Veľký rozvrat*, s. 60.)

Povolanie je službou pre spoločnosť. Cieľom povolania je splnenie určitej úlohy podľa Božej vôle. Táto úloha chápaná ako „životná misia“ vzbudzuje angažovanie sa, pocit vlastnej hodnoty a zmyslu života a dvíha život do úrovne služby Bohu, Cirkvi a národu.

1.7 Povolanie k manželstvu

Sv. písmo predstavuje najhlbší pôvod povolania k manželstvu na príbehu Adama a Evy. Prvá kniha *Genezis* uvádza dva opisy stvorenia človeka. Jeden z nich hovorí o tom, že Adam a Eva boli stворení spolu, pričom druhý, skorší, hovorí o tom, že najprv bol stворený Adam. Ak by sme sa trochu zastavili pri Adamovi, práve tu si môžeme všimnúť jeho samotu, ktorú prežíval, pokiaľ mu nebola darovaná žena. V tejto prvotnej skúsenosti samoty si prvý človek uvedomuje, že zmyslom jeho života nie je ani práca (pomenovávanie zvierat – Adam sa vracal večer domov smutný), ani majetok („Podmaňte si zem.“ Gn 1,28), ani samota. Adam si uvedomuje, že so zvieratám nie je schopný vytvoriť vzťah. („Ale pomoc, ktorá by mu bola podobná, nenašiel.“ Gn 2,20). To potvrdzuje i konštatovanie Boha: „Nie je dobre byť človeku samému.“ (Gn 2,18). Adam nachádza zmysel svojej existencie až v momente výkriku: „Toto je kosť z mojich kostí.“ (Gn 2,23), až v momente, keď oproti nemu stojí žena, v spoločenstve s ktorou si uvedomuje, čo je zmyslom ich života.

p) znaky manželského povolania

Manželstvo teda môžeme označiť pojmom *povolanie*, či už máme na mysli bežný význam tohto slova, alebo biblický zmysel. Téma povolania k manželstvu bude rezonovať vlastne vo všetkých témach našich stretnutí, preto ich tu teraz len spomenieme a rozvíjať ich budeme na jednotlivých stretnutiach.

Už nabudúce budeme rozprávať o tom, že základným znakom manželského povolania je pohlavnosť človeka a schopnosť a ochota naplniť úlohy rodiny (podľa FC 17 - 50), teda:

- vytvárať dôverné spoločenstvo osôb (o tom budeme podrobnejšie rozprávať v témach *Manželská láska* a *Komunikácia a riešenie konfliktov*),
- povolanie k službe životu (to je problematika, ktorej sa budeme venovať pri témach *Zodpovedné rodičovstvo* a *Príprava na rodičovstvo a výchovu detí*),
- účasť na rozvoji spoločnosti (*Kresťanská mravnosť a životný štýl*),
- účasť na poslaní a živote Cirkvi (*Kresťanská viera* a *Sviatosť manželstva*).

1.8 Predpoklady dobrého manželstva

q) *dobrá príprava na manželstvo*

Prvým predpokladom dobrého manželstva je zodpovedná príprava naň. Človek sa na svoje povolanie do manželstva pripravuje – či už vedome alebo podvedome - vlastne od malička. To, v akom prostredí žijeme, akí ľudia, aké vplyvy formujú naše postoje k životu ako takému a k manželstvu zvlášť, pôsobí na vytváranie našej predstavy o tom, ako by malo vyzerat' naše manželstvo (alebo ako by vyzerat' nemalo) a o tom, prečo chceme vstúpiť do manželstva. Dôležité je, aby sme tieto naše predstavy dokázali zladit', aby táto naša spoločná predstava aj skutočne bola zárukou toho, že to šťastie dosiahneme. (Pretože človek často túži po niečom, o čom si myslí, že ho to naplní šťastím a keď to dosiahne, zistí, že šťastie je niekde inde...)

Na otázku, čo je zmyslom manželstva, alebo o čo nám v manželstve ide, sme najčastejšie dostávali tieto odpovede: sex, spoločenstvo, láska, poskytnúť deťom domov, prijatie v spoločnosti, ekonomické výhody, pocit bezpečia, a pod. Niektorí by možno povedali: Ale veď to všetko sa dá dosiahnuť aj bez manželstva – dnes je zvyk žiť spolu bez manželstva na vzostupe. A čo láska, pocit bezpečia, spoločenstvo a domov pre deti? Či sa to naozaj nedá do určitej miery dosiahnuť aj bez manželstva? Na čo je teda manželstvo? Aby sme našli odpovede na tieto otázky, musíme sa na ne pozrieť očami viery a hľadať Božiu múdrosť.

Božou predstavou o manželstve je najhlbším možným spôsobom prepojiť dva životy a vytvoriť novú jednotu. Manželstvo nie je zmluva, ktorá legalizuje sexuálne vzťahy, nie je to akási inštitúcia, ktorá poskytuje starostlivosť deťom. Je to viac než psychologická klinika, v ktorej získavame emocionálnu podporu, ktorú tak potrebujeme. Je viac než prostriedkom zaisťujúcim spoločenské postavenie, či ekonomické zabezpečenie.

Najvyšším zmyslom manželstva je zjednotenie dvoch ľudí – muža a ženy – na najhlbšej možnej rovine a vo všetkých oblastiach. Takéto zjednotenie prináša obom najvyšší pocit naplnenia a zároveň slúži zámeru, ktorý má s ich životom Boh.

Dobrá príprava na manželstvo teda znamená hľadanie Božieho plánu s našim životom, spoznávanie toho, k čomu nás Boh volá, hľadanie spoločnej predstavy o našom manželstve, hľadanie vízie našej spoločnej cesty životom. Len vtedy, ak budeme mať spoločnú víziu, dokážeme sa zjednotiť – ako sme povedali – na najhlbšej možnej rovine a vo všetkých oblastiach. Ak je predstava každého z nás iná, nebude nám to klapať. Ak chceme zaspievať spoločný duet a každý to chce spievať v inej tónine, nikdy to ladiť nebude. Alebo ak by sme spoločne chceli vytvoriť mozaiku a jeden z nás má v predstave trebárs dom a druhý portrét, čo nám asi vyjde?

Čo to konkrétne znamená? V čase nosenia „ružových okuliarov“ je ťažké vidieť sa reálne a správne rozlíšiť, čo je len naše pranie a čo skutočnosť. Na to, aby sme to dokázali, potrebujeme dlhší čas známosti – aby sme nepočuli len to, čo chceme počuť, nevideli len to, čo chceme vidieť, aby sme nezatvárali oči pred realitou, ale pozreli sa jeden na druhého a pravdivo videli skutočnosť. Je potrebné poznať, aké hodnoty sú pre nás dôležité, pretože pri tých, ktoré dávame na prvé miesto, by mala panovať zhoda. To znamená: čo je pre nás dôležité a v akom poradí, kto je pre nás dôležitý, ako si predstavujeme náš spoločný život, aký životný štýl sa nám páči, koľko by sme chceli mať detí a akým spôsobom regulácie počatia to dosiahnuť. Preto príprava nemá prebiehať v čase zaľúbenosti, ale po dlhšej známosti, keď sa snúbenci vnímajú reálnejšie, nie cez „ružové okuliare“.

Počas prípravy je potrebné:

- rozprávať sa o témach súvisiacich s manželstvom, zjednotiť sa v oblasti svetonázorovej;
- zistiť, či sa k sebe hodia naše povahy (dlhší čas sa spoznávať v rôznych situáciách);

- zoznámiť sa s rodinami, z ktorých pochádzajú (zvyky, spôsoby jednania, rozdelenie povinností v domácnosti, kto je hlava rodiny, prežívanie nedele a sviatkov, zdravotný stav a pod.);
- pracovať na sebe, usilovať sa odstraňovať zlé vlastnosti a náklonnosti;
- myslieť na ekonomické zabezpečenie, bývanie.

Pred vstupom do manželstva treba mať jasno aj v názoroch na:

- poradie hodnôt na prvých priečkach hodnotového rebríčka;
- poradie vzťahov na prvých priečkach vzťahového rebríčka (na prvom mieste Boh, na druhom manžel/ka, na treťom deti, na ďalších rodičia, súrodenci, ostatná rodina, priatelia);
- budúci spoločný životný štýl (vybavenie bytu, voľný čas, čas pre seba, ...);
- spôsob regulácie pôrodnosti, približný počet detí;
- výchovu detí;
- mieru aktivity a angažovanosti v kresťanskom živote a vo verejnom živote (treba tu počítať s rôznymi zmenami podľa situácie rodiny), bývanie (kde, s kým,..);
- kontakt s rodičmi, priateľmi, príbuznými;
- finančné hospodárenie (vrátane darov).

U neveriaceho je žiaduce dosiahnuť dobrovoľné akceptovanie dôsledkov zmiešaného manželstva (treba mu objasniť všetky dôsledky tohto vzťahu). Zhoda názorov je potrebná predovšetkým v celkovom pohľade na svet (životné smerovanie, svetonázor) a v otázkach viery (aj na rovine, na akej je viera prežívaná) a vôbec na prvých priečkach hodnotového rebríčka. Je potrebné, aby partneri boli schopní spolu dosahovať zhodu v rôznosti postojov a prežívaní, aby si dokázali pomáhať na ceste vzájomného dozrievania.

r) *správna voľba partnera*

Ďalším predpokladom je správna voľba partnera. V populácii je zhruba 10-15% mužov a žien, ktorí sú úplne nevhodní pre trvalejší vzťah. Sú to:

1) *nezrelí ľudia*, ľudia neschopní prestrihnúť „pupočnú šnúru“ (uvoľniť väzby s rodičmi). Zrelosť obyčajne súvisí s vekom, ale niekedy ani vekom dospelý človek nemusí byť zrelý pre manželstvo a niektorí nedospejú nikdy. *Zrelý človek* je zodpovedný, citovo stály, dokáže sa samostatne rozhodovať. Jedným zo základných znakov zrelosti je to, že sa človek stáva skutočne slobodným, že sa rozhoduje samostatne a dobrovoľne, s plnou zodpovednosťou. Zrelý človek sa vie ovládať, odriekať si, je schopný seba výchovy. Vie viac dávať než brať. Pozná svoje prednosti aj nedostatky. Vie, k čomu je povolaný, vie, čo je jeho životné poslanie, čo chce v živote dosiahnuť, čo je zmyslom jeho života. Je tolerantný a dokáže sa na problémy pozeráť očami toho druhého. Dokáže na seba zobrať zodpovednosť nielen za seba, ale aj za svoje manželstvo a rodinu a je schopný spolupracovať.

2) *ľudia závislí od alkoholu, drog, hier, sexu, práce.* Závislosť je otroctvo a do manželstva máme vstupovať s človekom, ktorý je slobodný. Teda kým sa neoslobodí od svojej závislosti, nie je vhodným pre vstup do manželstva. Niektorí si povedia, že sa azda v manželstve zmení... Uznávam, že zázraky sa dejú, ale neodporúčam spoliehať sa na to.

3) *chorobní žiarlivci;*

4) *psychicky chorí ľudia* (hystéria, schizofrénia, ťažké depresie);

5) *egoisti, prehnani pedanti.*

Podľa čoho si treba vybrať partnera? Podľa krásy? Hovorí sa, že krása nie je všetko, že krása pomíne, ale charakter ostáva a je to aj pravda, ale ak pre nás ten druhý nebude ani trochu príťažlivý, budú pre nás čoskoro aj jeho nepochybne ideálne charakteristiky viac-menej nepodstatné. Nezanedbateľná je aj vzájomná dotyková sympatia. (Vzájomná dotyková sympatia znamená, že mi dotyky toho druhého nie sú nepríjemné, resp. sú mi príjemné. To znamená, že ma nestrasie už pri pomyslení, že by ma chytil za ruku, alebo nebodaj by ma chcel objasť.)

Aj tá najpozitívnejšia vlastnosť má akúsi pomyslenú hranicu, ktorej prekročenie môže znamenať ohrozenie trvalého spolužitia. Popri príliš činorodej žene pôsobí aj muž, ktorý sa ustavične po byte

aspoň nepohybuje, ako chorobne lenivý. Úprimnosť sa od určitej hranice môže zmeniť na zraňujúcu neohrabanosť a zmysel pre poriadok na protivnú pedantériu.

Významná je tiež *podobnosť niektorých charakteristík a životných skúseností a aspoň niektoré spoločné záujmy a predstavy o trávení voľného času* (Vrana k vrane sadá), či *vzájomné dopĺňanie sa*, napr. vodcovský typ s tým, kto sa chce nechať viesť (Protiklady sa priťahujú). Spokojnosť vo vzťahu býva priamo úmerná tomu, ako vzťah napĺňa naše očakávania, preto by sme aspoň o tých základných, vedomých a komunikovateľných vo vlastnom záujme mali hovoriť.

Čo teda vlastne znamená správna voľba? Znamená to, že *hľadáme toho, s kým sa budeme vedieť zladiť v oblasti osobnostných potrieb, hierarchie hodnôt, rolí, temperamentu a s kým nám táto zhoda aj vydrží*.

Základné osobnostné potreby máme všetci spoločné – napr. potreba lásky, akceptácie, slobody, informovanosti, sebarealizácie. Spôsoby, akými sa potreby napĺňajú, bývajú rôzne. Sú aj vyslovene individuálne potreby: potreba viesť alebo byť vedený, starať sa o druhého alebo byť predmetom starostlivosti, potreba obdivovať alebo byť predmetom obdivu. Pri týchto potrebách je najlepšie, keď sa partneri dopĺňajú – keď jeden napĺňa potrebu druhého, uspokojí tým aj vlastnú potrebu. V ostatných potrebách je dobrá podobnosť, napr. spôsob stolovania, trávenia voľného času, realizácie rodinného života a pod. Spoznávať tieto potreby a snažiť sa ich napĺňať patrí medzi hlavné aktivity „chodenia spolu“. Môže sa totiž stať, že ak je v manželstve nejaká potreba dlhodobo neuspokojená a naplní ju iný človek, vyvolá to zrazu dojem, že až teraz sme stretli toho pravého, tú pravú.

Hierarchia hodnôt by mala byť podobná – myslí sa tým isté zoradenie hodnôt podľa dôležitosti (kompatibilita podľa hierarchie hodnôt). Od tejto hierarchie zvyčajne závisí, čomu dávame prednosť pri našej aktivite, pri vydávaní peňazí, pri vynakladaní nášho úsilia alebo času. Je menej konfliktov medzi manželmi, ak sú hodnoty oboch podobné; je vysoko riskantné spojenie dvoch osôb, keď nejaká hodnota je u jedného na prvom mieste a u druhého na poslednom mieste. Keďže konkrétne skutočné hodnoty si často uvedomíme až vtedy, keď ich stratíme, je prospešné ich rozpoznať, zoradovať a porovnávať – hovoriť spolu o nich už pred vstupom do manželstva.

Roly – kompatibilita podľa rolí znamená, že by sa mali obaja manželia vzájomne dopĺňať podľa rôznych sociálnych rolí. Najvýznamnejšia sa javí rola podľa pohlavia. Pre manželský súlad býva rozhodujúce, či majú manželia vo vzťahu k tomu druhému podobné očakávania. Ak sa ich predstavy nezhodujú, prežívajú sklamanie, alebo zlosť – podľa temperamentu. Každý z nás obyčajne preberá rolu, správanie sa svojho rodiča rovnakého pohlavia. Od partnera – či už vedome, alebo podvedome – očakáva zase také správanie, také reakcie, na aké si zvykol u svojho rodiča opačného pohlavia. Naopak, sám má tendenciu na isté správanie reagovať – či už vedome, alebo podvedome – ako jeho rodič toho istého pohlavia. Preto býva užitočné, ak budúci manželia spoznávajú aj rodinu partnera a všimajú si tam rozdelenie rolí, pravidiel, ktoré tam vládnu, povinnosti i zodpovednosti. (Všimáť si hlavne, kto je v rodine dominantný: otec alebo matka. Nie vždy sme si však schopní uvedomiť, aký typ človeka – manžela/manželky skutočne potrebujeme, ako životného partnera).

To, že obaja partneri pochádzajú z dobre fungujúcich rodín, môže byť síce pozitívnym vkladom pre budúce manželstvo, avšak nie postačujúcim, pretože východiská môžu byť u každej rodiny iné. Na ilustráciu ponúkame krátky príbeh dvoch mladých ľudí pochádzajúcich z usporiadaných rodín, kde vládla vzájomná úcta a láska. Vzali sa po niekoľkoročnej známosti a obaja túžili vytvoriť takú rodinu, ako to zažili vo svojej pôvodnej. Dano pochádzal z rodiny pracovne veľmi vyťaženého lekára a matka mu vytvárala podmienky, aby sa svojej práci mohol venovať naplno, starala sa o rodinu. Ľubkin otec bol vedecký pracovník, ale z práce sa vždy ponáhlal domov a spolu s manželkou, ktorá tiež bola zamestnaná, sa staral o rodinu a domácnosť. Keď ťažko ochorela, prebral celú starostlivosť o domácnosť a rodinu na seba. Ľubke s Danom v ich manželstve k úplnému šťastiu chýbalo len dieťaťko, ktorého sa po niekoľkých rokoch predsa len dočkali. A vtedy sa ukázalo, ako hlboko v ich podvedomí boli vtlačené predstavy súvisiace s rolami ich rodičov. Dano očakával, že sa bude môcť naplno venovať svojej práci aj naďalej a že Ľubka zaujme rolu,

akú u nich doma mala jeho matka. Ľubka si zas myslela, že teraz, keď majú Peťka, bude Dano viac doma, budú sa oňho spoločne starať tak, ako to bolo u jej rodičov. Kým boli sami, kým sa venovali len jeden druhému, takéto veci vôbec neriešili, neboli ich problémom. Vôbec nebrali do úvahy skutočnosť, že východiská, vďaka ktorým ich pôvodné rodiny fungovali, boli celkom iné. Ich nenaplnené predstavy o tom, akú rolu má kto v ich rodine zohrávať ukázali ich skutočnú pripravenosť, resp. nepripravenosť na manželstvo. Obaja cítili obrovské sklamanie, nepochopenie na strane toho druhého – také obrovské, že to jednoducho nedokázali vyriešiť a rozišli sa.

Temperament – reprezentuje istý energetický základ nášho konania i prežívania, predstavuje spôsoby, akými sa navonok prejavujeme, hlavne tempo našej činnosti, pracovnú výdrž, potrebu odpočinku – v týchto oblastiach je vhodná vzájomná podobnosť. Ideálne je, keď môžu partneri čo najviac vecí robiť spoločne. Nikto nie je tzv. čistý temperamentový typ a vždy zostane problematickou podobnosť v miere sebaovládania, aj z pohľadu počtu očakávaných viditeľných (či počuteľných) konfliktov a to, že ich správne a včasné riešenie môže v manželstve ustáliť vzťahy manželov skôr, než neisté vyberanie podobného typu partnera, ktorý by ma „chápal“ v každej chvíli manželstva.

Zrelosť – je nevyhnutnou podmienkou harmonického manželstva a funkčnej rodiny, ktorá sa dosahuje v priebehu vývinu a podieľa sa na nej predovšetkým rodina, sociálne prostredie, vzdelanie a výchova schopná stimulovať seba výchovu. Podstatnými zložkami sú:

1) *vyrovnané sebavedomie* – pozitívne sebahodnotenie, reálny sebaobraz (poznatie svojich predností aj nedostatkov), prijatie svojej roly podľa pohlavia, sebadôvera, schopnosť prebrať plnú zodpovednosť za svoje činy,

2) *citová zrelosť* – schopnosť viacej dávať než brať, byť tu pre druhých; relatívna nezávislosť od iných a schopnosť vstupovať do relatívnej závislosti; tolerancia; empatia; schopnosť pozeráť sa na problémy očami druhého; schopnosť riešiť konfliktné situácie konštruktívne; schopnosť zreých citových prejavov i prijímania citových prejavov od partnera,

3) *sociálna zrelosť* – schopnosť spolupráce, prosociálneho správania i autonómie, sebestačnosti, asertivity.

s) *obojstranná snaha*

Ďalším veľmi dôležitým predpokladom je *poctivá obojstranná každodenná snaha o rozvíjanie a budovanie svojho vzťahu*. Tam, kde sa snaží len jeden (alebo len občas), to ide ťažko a tam, kde sa nesnaží ani jeden, to nemôže klapať vôbec. Len tam, kde sa snažia obidvaja, sa dá dosiahnuť spomínané zjednotenie a šťastie. A ani vtedy to nebude jednoduché. Viac si o tom povieme pri nasledujúcich témach kurzu, predovšetkým keď budeme hovoriť o komunikácii v manželstve, o manželskej láske a o kresťanskom životnom štýle.

použitá literatúra

Crabb, L., *Manželství je vztah*, Návrat domů, Praha 1995.

Fukuyama F., *Velký rozvrat*, Agora, Bratislava 2005.

Ján Pavol II., *Familiaris consortio*

Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 2004.

Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 - 2013, Konferencia biskupov Slovenska 2007.

Šmolka, P., *Muž a žena – návod k použití*, Portál, Praha 2004.

odporúčaná, rozširujúca literatúra

Dr. Cloud H. a Dr. Townsed J., *Hranice v chození*, Návrat domů 2007.

príloha A***Počas prípravy je potrebné:***

- rozprávať sa o témach súvisiacich s manželstvom, zjednotiť sa v oblasti svetonázorovej;
- zistiť, či sa k sebe hodia ich povahy (dlhší čas sa spoznávať v rôznych situáciách);
- zoznámiť sa s rodinami, z ktorých pochádzajú (zvyky, spôsoby jednania, rozdelenie povinností v domácnosti, kto je hlava rodiny, prežívanie nedele a sviatkov, zdravotný stav a pod.);
- pracovať na sebe, usilovať sa odstraňovať zlé vlastnosti a náklonnosti;
- myslieť na ekonomické zabezpečenie, bývanie.

Nevhodní pre trvalejší vzťah:

- 1) nezrelí ľudia
- 2) ľudia závislí od alkoholu, drog, hier, sexu, práce
- 3) chorobní žiarlivci
- 4) psychicky chorí ľudia (hystéria, schizofrénia, ťažké depresie);
- 5) egoisti, prehnaní pedanti.

príloha B***Pred vstupom do manželstva treba mať jasno aj v názoroch na:***

- poradie hodnôt na prvých priečkach hodnotového rebríčka;
- poradie vzťahov na prvých priečkach vzťahového rebríčka (na prvom mieste Boh, na druhom manžel/ka, na treťom deti, na ďalších rodičia, súrodenci, ostatná rodina, priatelia);
- budúci spoločný životný štýl (vybavenie bytu, voľný čas, čas pre seba, ...);
- spôsob regulácie pôrodnosti, približný počet detí;
- výchovu detí;
- mieru aktivity a angažovanosti v kresťanskom živote a vo verejnom živote (treba tu počítať s rôznymi zmenami podľa situácie rodiny), bývanie (kde, s kým,..);
- kontakt s rodičmi, priateľmi, príbuznými;
- finančné hospodárenie (vrátane darov).

Ľudská zrelosť znamená:

- 1) vyrovnané sebavedomie
- 2) citová zrelosť
- 3) sociálna zrelosť

príloha C

TÉMY NA RANDE – ABY BOLO NAŠE MANŽELSTVO PEVNÉ

O tebe a o mne

Spĺňa môj partner základné požiadavky na správneho manžela?
Má na prvých priečkach hodnoty, ktoré považujem za podstatné?
Aký je vzťah môjho partnera k Bohu?
Mal môj partner predchádzajúce vážne vzťahy? Aké boli? Aké sú teraz?
Akej povahy je môj partner? Poznám aj jeho negatívne stránky?
Mal som možnosť vidieť môjho partnera v rozličných situáciách (v strese, v spoločnosti iných, v hneve, v zúfalstve, v ťažkej situácii, pri neočakávaných udalostiach)?
Vie môj partner na sebe pracovať?
Aký vzťah má môj partner k iným kultúram?
V čom sme si podobní?
V čom je môj partner úplne odlišný odo mňa?
Má môj partner zmysel pre humor?

O rodinách, z ktorých pochádzame

Čo sa mi na mojej / partnerovej rodine páči / nepáči?
Čo by som si z mojej / partnerovej rodiny chcel / nechcel odniesť do nášho manželstva?
Ako sa správa môj partner k svojim rodičom, súrodencom a starým ľuďom?
Akceptuje môj partner moju rodinu?
Je v rodine môjho partnera zvyk odpúšťať si?
Aký vzťah má môj partner k deťom?

O manželstve

Viem si predstaviť môjho partnera ako osobu, s ktorou zostanem?
Viem si predstaviť môjho partnera ako otca/matku mojich detí?
Aké manželstvo chceme uzavrieť?
Ako bude naše manželstvo vyzerat? Čo od neho očakávame?
Akým chcem byť ja manželom/manželkou?

príloha C***O našom domove***

Kde a ako budeme bývať (sami, u rodičov, v paneláku, v dome, v podnájme, v meste, na vidieku, postavíme si dom...)?

Ako by mal vyzerat' náš domov?

Kto bude mať u nás na starosti financie?

Budeme mať doma televízor, umývačku riadu, auto...?

Ako si podelíme domáce práce?

Budeme u nás doma triediť odpad?

O rodičovstve

Koľko detí chceme mať?

Ako budeme regulovať našu plodnosť?

Kedy by sme chceli prvé dieťa?

Kto bude s dieťaťom na rodičovskej dovolenke? Ako dlho?

Ako chceme vychovávať naše deti?

Čo budeme robiť, ak nebudeme môcť mať vlastné deti?

O našom duchovnom živote

Ako budeme prežívať nedele a sviatky?

Ako bude vyzerat' naša spoločná modlitba v rodine?

Ako často chceme pristupovať k sv. zmierenia?

Ako budeme sláviť cirkevné a rodinné sviatky?

Ako sa chceme spolu angažovať v spoločnosti a v Cirkvi?

Chceme patriť do nejakého rodinného spoločenstva?

Ako budeme pomáhať núdznym?

O našich záujmoch

Ako by sme chceli tráviť voľný čas?

Ako zosúladiť čas pre naše odlišné hobby?

Aké knihy by sme chceli mať v našej spoločnej knižnici?

Ako chceme udržiavať doterajšie priateľstvá?

Ako budeme navštevovať naše rodiny a príbuzných?